

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 29.

Onsdagen den 17 april.

Kl. 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes under detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *G. F. Giljam* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående förändradt sätt för användandet af ett till en mejeriskola inom Jemtlands län anvisadt anslag; samt

angående ändring i stadgadt vilkor för åtnjutande af de pensioner, som vid 1894 års riksdag beviljades åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän.

Dessa kongl. propositioner bordlades.

§ 2.

Justerades de i kammarens sammanträden den 1, 2, 3, 5 och 6 innevarande april förda protokoll.

§ 3.

Föredrogos, hvar efter annan, och öfverlemnades till behandling af statsutskottet Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda propositioner:

angående försäljning till Upsala stad af kronolägenheten Slottstegelhagen och en del af kronolägenheten Slottshumlegården;

angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Jörns jernvägsstation beläget område af kronoparken Vestra Jörnsmarken i Jörns socken af Vesterbottens län; och

om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt, staden må ega till vissa delar af Helgeandsholmen.

§ 4.

Efter föredragning af statsutskottets memorial n:o 54, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel, blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtande n:o 55;

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 19; och

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21.

§ 6.

För motions afgifvande hade sig anmält herr friherre *G. Lagerbring*, hvilken nu aflemnade en motion, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt, staden må ega till vissa delar af Helgeandsholmen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 177, begärdes på bordet och bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Jakob Erikson* från Stockholm under elfva dagar från och med den 20 dennes.

§ 8.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen: konstitutionsutskottets memorial n:o 15, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete samt afgifna motioner i ämnet; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag till lagstiftning i fråga om tvister mellan arbetare och arbetsgifvare.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,29 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Torsdagen den 18 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:is 43, 44, 51 och 54 samt bankoutskottets memorial n:o 9 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar enligt nedanintagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

Gemensamma omröstningar.

1:a omröstningen :

(enligt bankoutskottets memorial n:o 9).

Den, som, i enlighet med bankoutskottets af Andra Kammaren gillade förslag, vill, att af riksbankens för 1894 bokförda vinst ett belopp af 2,340,000 kronor må öfverlemnas till statsverket och återstoden, eller 263,187 kronor 21 öre, för riksbanken bibehållas, röstar

Ja;

*Gemensamma
omröstningar.*

Den, det ej vill, röstar

(Forts.)

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit, att af riksbankens för år 1894 bokförda vinst ett belopp af 2,600,000 kronor må öfverlemnas till statsverket och återstoden, eller 3,187 kronor 21 öre, för riksbanken bibehållas.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 173 Ja och 47 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med ..... 13 Ja och 124 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	173 Ja och	47 Nej,
sammanräkningen visar	186 Ja och	171 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 43, punkt. 2).

Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å friherre Klinckowströms motion i denna del, på extra stat för år 1896 anvisar 895,300 kronor för anskaffning af nya eldhandvapen åt armén, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen, för anskaffning af karbiner med repetermekanism och af liten kaliber äfvensom för förändring af ammunitionsfabriken, på extra stat för år 1896 anvisat 306,800 kronor, samt derigenom friherre Klinckowströms öförmälda motion i denna del blifvit besvarad.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl

derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 77 Ja och 145 Nej.

*Gemensamma
omröstningar.*

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 132 Ja och 10 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 77 Ja och 145 Nej,
sammanräkningen visar ..... 209 Ja och 155 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 43, punkt. 3).

Den, som vill, att Riksdagen till anskaffning af mobiliserings-ammunition till eldhandvapen på extra stat för år 1896 anvisar 600,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till anskaffning af mobiliserings-ammunition till eldhandvapen på extra stat för år 1896 anvisat 450,000 kronor.

Sedan voterings-sedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kam-maren ingått, att voterings-sedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 51 Ja och 171 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 129 Ja och 13 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 51 Ja och 171 Nej,
sammanräkningen visar ..... 180 Ja och 184 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma
omröstningar.

(Forts.)

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 43, punkt. 4).

Den, som vill, att Riksdagen i enlighet med Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, för anskaffning af fästningsartillerimateriel på extra stat för år 1896 beviljar 100,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning äfvensom friherre Klinkowströms omförmälda motion i denna del ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 41 Ja och 178 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med ..... 111 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	41 Ja och 178 Nej,
sammanräkningen visar	152 Ja och 206 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 44).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att Riksdagen för anskaffning af ny fartygsmateriel på extra stat för år 1896 anvisar ett belopp af 1,785,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen för anskaffning af ny fartygsmateriel på extra stat för år 1896 anvisat ett belopp af 1,500,000 kronor.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 48 Ja och 173 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 104 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 48 Ja och 173 Nej,
sammanräkningen visar ..... 152 Ja och 205 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 51, punkt. 1).

Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om pensionsrätt för konsistorienotarierna, men med godkännande af hvad Kongl. Maj:t föreslagit såväl i afseende å aflöningsstat för dessa tjenstemän under derfor i öfrigt uppställda vilkor, som och beträffande arfvoden åt amanuenser, extra biträden och vaktbetjente vid domkapiteln samt skrifmaterialier och expenser för dessa myndigheter äfvensom ersättning för semestervikariat, höjer det i riksstaten under åttonde hufvudtitelns anslagsrubrik »domkapitlens expeditioner» uppförda anslag med 69,409 kronor eller till 94,409 kronor, samt beslutar, att det nu under titel »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, ersättningar» under nyssnämnda anslagsrubrik upptagna anslag från riksstaten uteslutes, allt under vilkor, att provisionerna å presterskapets enke- och pupillkassas medel komma att ingå till statsverket, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har hvad Kongl. Maj:t under anslagsrubriken »domkapitlens expeditioner» föreslagit icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl

Gemensamma omröstningar. derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 46 Ja och 172 Nej.

(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 101 Ja och 35 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
 röster eller ..... 46 Ja och 172 Nej,
 sammanräkningen visar ..... 147 Ja och 207 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 51, punkt. 3).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, på extra stat för år 1896 beviljar ett anslag af 4,000 kronor till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Acta mathematica», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Acta mathematica» på extra stat för år 1896 beviljat ett anslag af 3,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 111 Ja och 106 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med... 47 Ja och 87 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 111 Ja och 106 Nej,
 sammanräkningen visar ..... 158 Ja och 193 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 54, punkt. 1).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att åt musikläraren vid allmänna läroverket i Jönköping, musikdirektören Gustaf Wilhelm Heintze må från och med månaden näst efter den, i hvilken han, efter fyllda 70 år, undfår afsked från tjensten, beviljas pension å allmänna indragningsstaten för hans återstående lifstid till belopp af 1,000 kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att åt musikläraren vid allmänna läroverket i Jönköping, musikdirektören Gustaf Wilhelm Heintze må från och med månaden näst efter den, i hvilken han, efter fyllda 70 år, undfår afsked från tjensten, beviljas pension å allmänna indragningsstaten för hans återstående lifstid till belopp af 750 kronor årligen.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 55 Ja och 159 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 101 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 55 Ja och 159 Nej,

sammanräkningen visar ..... 156 Ja och 190 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 54, punkt. 2).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning åt musikläraren vid Östermalms allmänna läroverk Hans Petersson må beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 450 kronor, att utgå från och med månaden näst efter

Gemensamma omröstningar. den, i hvilken han efter uppnådda 65 lefnadsår erhåller afsked från tjensten, röstar
(Forts)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att åt musikläraren vid Östermalms allmänna läroverk Hans Petersson beviljats en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken han efter uppnådda 65 lefnadsår erhåller afsked från tjensten.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 57 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med... 102 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	57 Ja och 152 Nej,
sammanräkningen visar	159 Ja och 179 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 54, punkt. 3).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, vaktmästaren vid musikaliska akademien Gustaf Andersson må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blifver honom beviljad, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej af Riksdagen bifallits.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 61 Ja och 148 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med... 93 Ja och 36 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller ..... 61 Ja och 148 Nej,

sammanräkningen visar ..... 154 Ja och 184 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 54, punkt. 4).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att å allmänna indragningsstaten må uppföras årliga pensioner åt framlidne bibliotekarien vid kongl. biblioteket Richard Bergströms fyra omtynda barn, Sven Hubert Elias, Rudolf Kurt Ansgar, Per Krister Albrekt Sigfrid och Ninni Fredrika Cecilia, att utgå från och med år 1895 med 150 kronor till hvart och ett af barnen, till dess det uppnått 18 år eller, hvad dottern beträffar, om hon dessförrinnan träder i gifte, till dess detta skett, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såväl Kongl. Maj:ts förevarande framställning som utskottets hemställan ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 110 Ja och 104 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

<i>Gemensamma omröstningar.</i>	Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med...	122 Ja och 11 Nej,
(Forts.)	hvadän, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller	110 Ja och 104 Nej,
	sammanräkningen visar	232 Ja och 115 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 2.

Till kammaren hade ingått en så lydande skrifvelse, som upplästes:

»Till Riksdagens Andra Kammare.

På grund af det mig lemnade uppdrag att vara fullmäktig i riksbanken får jag härmed vördsamt afsäga mig förtroendet att innevarande år deltaga i revisionen af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning.

Stockholm den 17 april 1895.

Olof Jonsson i Hof,

Ledamot af Andra Kammaren.»

Med anledning af den sålunda gjorda afsägelsen beslöt kammaren, uppå derom af herr talmannen gjord hemställan, att lördagen den 27 innevarande april företaga val af en statsrevisor i herr Olof Jonssons ställe.

§ 3.

Efter föredragning, hvar för sig, af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående förändradt sätt för användandet af ett till en mejeriskola inom Jemtlands län anvisadt anslag; och

angående ändring i stadgad villkor för åtnjutandet af de pensioner, som vid 1894 års riksdag beviljats åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän,

beslöt kammaren öfverlemna dessa propositioner till behandling af statsutskottet.

§ 4.

Likaledes hänvisades till statsutskottet herr friherre *G. Lagerbrings* i gårdagens sammanträde aflemnade och då bordlagda motion, n:o 177.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
 konstitutionsutskottets memorial n:o 15;
 särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 2; samt
 Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22.

§ 6.

Efter föredragning af statsutskottets utlåtande n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslagen till Svea och Göta hofrätter med derunder lydande justitiestater, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 7.

I ordningen förekom dernäst Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

Om utarbetande och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

Motionären, herr *A. F. Broström* hade i sin berörda, inom Andra Kammarerna afgifna motion, n:o 102, föreslagit:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för en kommande Riksdag framlägga förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada af såväl fast som lös egendom, som kan vara föremål för försäkring».

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Broström*: Då min motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada, af såväl lös som fast egendom, icke vunnit understöd af det utskott, som haft samma motion till förberedande behandling, anhåller jag att få yttra några ord.

Det närmaste motivet för min motion var den af tariffbolagen i utsigt ställda förhöjningen af premierna vid försäkring af trähus. Härtill kom den stora olikheten i premier och taxeringsafgifter inom de inemot 400 brandförsäkringsanstalter, hvilka för närvarande operera i vårt land, med sina vidt skilda risker, som gifvetvis förekomma inom en så stor mångfald af försäkringsanstalter. Tanken på en riksförsäk-

Om utarbetade och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

ringsanstalt mot eldsolycka är ej så ny som min motion. Jag har hyst denna tanke flera år, innan jag blef riksdagsman, och jag finner den uttalad af en man med större erfarenhet på detta område än hvad jag tilltror mig ega, en man som sjelf är assuradör, nemligen herr G. Beskow. Han hade år 1889 ett anförande inom försäkringsföreningen, hvilket anförande finnes återgifvet i försäkringsföreningens tidskrift samma år, häftet 4, och dervid yttrade han, sedan han refererat de många olika försäkringsanstalter, som finnas inom vårt land, de flesta med hänsyn till landsbygden, följande ord: »För min del tror jag att det bästa sättet, hvarpå en fullständig sammanslutning af dessa till sin natur temligen likartade risker, byggnader och lösegen- dom å landet, skulle kunna genomföras, vore genom bildandet af en statsanstalt, hvilket vore liktydigt med tvångsförsäkring och fasta premier.

(Forts.)

Ordet »tvångsförsäkring» kan väl låta strängt, men dels är det endast på detta sätt lägsta möjliga premier kunna åstadkommas, dels är det ju ej mer än rätt och billigt att för det skydd, som för hvar och en är oundgängligen behöfligt, alla skola deltaga i täckandet af de förluster, som uppstå för enskilda individer, och i förhållande till det belopp man sjelf önskar skydda mot förlust.»

Till samma uppfattning synes mig att utskottet borde kommit, då det å sid. 2 i betänkanDET tager en öfverblick af den brokiga kartan af försäkringsanstalter i vårt land. Utskottet medgifver, att taxeringen under år 1893, för de mindre ömsesidiga försäkringsanstalterna, uppgått till ända till 8 kronor för tusen. Och att en dylik ojemnhet ingalunda är uteslutande kännetecknande för de minsta ömsesidighetsanstalterna framgår tydligt, säger utskottet, »af de ännu i färskt minne varande uttaxeringarna till städernas allmänna brandstodsbolag efter det olyckliga brandåret 1888.»

I parentes kan jag nämna, att dessa taxeringar, i hvad de vidkommo Kristinehamns stad, stälde sig mellan 30 och 31 kronor per mille å trähus. Utskottet slutar dock sin öfversigt öfver de rika tillfällen den svenska allmänheten har att välja på, för att vinna försäkring, med följande på sid. 3 anförda ord: »Huru rikt emellertid än detta urval är, så köpas dock fördelarne af det ena systemet genom afstående från andra fördelar hos det andra systemet, och under sådana omständigheter uppkommer lätt den tanken, huruvida icke de olägenheter, som vidlåda eller synas vidlåda de olika systemen af brandförsäkring, skulle kunna undvikas genom en riksförsäkringsanstalt.»

Efter detta uttalande vore jag nästan frestad att tro, att en del af ntskottets ledamöter skrifvit motiveringen och en annan del skrifvit klämman.

Att premierna vid tariffbolagen ej äro för höga, söker utskottet bevisa dermed, att aktiebolaget »Sverige» efter brandåret 1888 måste ställas under liiquidation. Att ett affärsbolag går omkull, är emeller-

tid icke något bevis för att en sådan affär ej kan bära sig, om den rätt skötes. Det bevisar bolagen Skandia, Svea och Skåne, hvilka samtidigt arbetade under enahanda förhållanden som »Sverige.» Ur en statistik, införd uti försäkringstidskriften för innevarande år, vill jag dock anföra, att bolaget Sverige för år 1884 hade i rundt tal 289,000 kronors inkomst i nettopremier, men mer än 100,000 kronor i nettoomkostnader, och för år 1887 -- det näst sista året af dess verksamhet -- voro inkomsterna i nettopremier 365,000 kronor och i förvaltningsomkostnader 114,000 kronor, allt i runda tal.

Om utarbetade och framläggande af förslag till en riks-försäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

(Forts.)

Med hänsyn till den af utskottet omnämnda ytterligare förhöjningen från tariffbolagens sida för bostäder, kan jag upplysa utskottet derom, att denna förhöjning, som i början af året var stäld i sigte, nu med april månad inträdt i fråga om flera städer och äfven den stad, som jag tillhör. Såsom ett exempel på huru denna förhöjning verkar, skall jag be att få meddela, att i Kristinehamn fast och lös egendom är försäkrad för cirka 6,664,400 kronor. Premierna ha hittills utgått med 27,934 kronor; förhöjningen gäller 1 krona per mille och skulle således uppgå till 6,664 kronor, men enär ej alla risker inom denna stad ligga inom trähus, stannar förhöjningen vid 4,764 kronor, som ju är ett anseeligt plus i den förut rätt höga premien. »Men», säger utskottet, »tariffbolagen hafva derjemte angifvit vissa åtgärder med afseende på fast brandcorps, brandattiralj, vattenledning m. m., som böra af respektive samhällen vidtagas, för att de så höjda premierna skola kunna i någon mån modifieras.»

Den för Kristinehamn af tarifföreningen godkända förbättringen af brandväsendet i och för nedsättning af de förhöjda premierna ställer sig enligt det uppgjorda förslaget sålunda: nyanskaffning 39,600 kronor, årliga aflöningar och underhåll 16,368 kronor. Läggas till dessa årliga utgifter nu utgående brandpremie, 27,934 kronor, uppstår en summa af 44,302 kronor, hvilket ju är ett ingalunda ringa belopp i betraktande deraf, att det skall utgå från ett samhälle med ej fullt 6,000 invånare. Detta gör per invånare kr. 7,38, en rätt aktningvärd summa att dela på försäkringstagarne.

Att min uppfattning, att det skulle vara statens skyldighet att träda emellan och i någon mån skydda sina undersåtar från ekonomiskt betryck i detta afseende, icke skulle vara riktig, söker utskottet bevisa genom att påpeka, att dylika förslag varit framställda i Frankrike, Belgien, England och Nordamerika utan att der vinna bifall. För min del anser jag detta icke vara något bevis. Ty om ett förslag, efter allsidig pröfning, befinnes lämpligt för vårt land och våra förhållanden, icke kan det då vara skäl att förkasta det, därför att ett dylikt förslag icke antagits i utlandet.

Utskottet anför hvad jag i motionen angifvit, nemligen att enligt min uppfattning »en brandförsäkringsanstalt i statens hand skall ställa sig både billigare och lemna större trygghet än de många nuvarande privata och allmänna brandförsäkringsanstalterna.» Att en statsanstalt

Om utarbetan-
de och fram-
läggande af
förslag till en
riksförsäkrings-
anstalt för för-
säkning mot
eldskada.

(Forts.)

lemnar större trygghet, vitsordar äfven utskottet. Men utskottet påvisar på samma gång, att det ingalunda kan anses lockande, då man betänker och har erfarenhet af att i de flesta fall en affär i statens hand icke slagit så särdeles lyckligt ut. Naturligtvis skulle en sådan anstalt icke drifvas som *affär*, så att staten derpå skulle hafva en stor inkomst, som nuvarande tariffbolag, utan det skulle vara till en hjälp genom lägre premier för statens undersåtar, för dem, som bygga och bo uti vårt land.

Utskottet har ock påpekat, att jag icke ens gjort någon antydning om, huru jag tänkt mig, att en riks-försäkringsanstalt skulle organiseras. Nej, det har jag erkänt i min motion, att jag icke tilltror mig om, och jag aktar mig för att göra det, därför att, om jag här kommit t. ex. med ett förslag, att det skulle upprättas en riks-försäkringsanstalt med fasta premier, så skulle utskottet hafva haft god anledning att säga: en sådan skrifvelse kunna vi icke skicka till Kongl. Maj:t, ty då är Kongl. Maj:t bunden af detta förslag och skulle ej kunna komma med något bättre, i fall utredningen skulle visa, att premierna kunde betalas på något annat sätt. Jag har därför helt och hållet lemnat den saken å sido och trott, att det vore bäst att öfverlemna bestämmandet af formen åt Kongl. Maj:t, sedan utredning blifvit verkställd, hvilket jag icke tror, att någon annan kan åstadkomma än Kongl. Maj:t.

Sedan talar utskottet här så mycket om huru det skulle gå med de nuvarande anstalterna, om en riks-försäkringsanstalt, hvarom här är fråga, skulle komma till stånd; huru denna anstalt då helt säkert skulle komma med något lägre premier än de nuvarande bolagen, och försäkringstagarne därför skulle komma att gå till riks-försäkringsanstalten. Hela detta resonnement synes mig vara skrifvet med tanke derpå, att allmänheten och dess försäkringar äro till för bolagen, och icke bolagen för allmänheten. Om det ginge så, som utskottet här säger, att alla skulle öfvergå till riks-försäkringsanstalten, så behöfver man icke hafva några skrupler och farhågor för de sämre riskerna, som utskottet på ett annat ställe i sitt betänkande ställer i sigte, att riks-försäkringsanstalten skulle få framför bolagen.

Jag har af en aktad medlem af denna kammare blifvit enskildt delgifven hans tanke om denna motion. Han förklarade, att motionen tilltalar honom, men att det ligger allt för mycken socialism i densamma. Ja, hvad skall man då säga om de bördor, som staten åtager sig för att skydda sig mot yttre fiender. De gå vida längre, än när man afser upprättande af en riks-försäkringsanstalt mot eldsolycka.

Vill man tänka på kostnaderna för en sådan anstalt, som utskottet synes tro skulle blifva särdeles stora, så äro de efter mitt förmenande icke så särdeles farliga. Uti försäkringsföreningens tidskrift finnas åtskilliga tablåer. Af dem framgår, att för 6 brandförsäkringsbolag bruttopremierna under 10-årsperioden 1884—1893 uppgå till 103,500,000 kronor och nettopremierna till 53,000,000 kronor,

skadeersättningarna till 37,500,000 kronor och omkostnaderna till 13,000,000 kronor, allt i runda tal. När bruttopremierna under denna tioårsperiod uppgått till 103,500,000 kronor, eller till 10,350,000 kronor per år, och deraf utbetalts skadeersättningar till ett belopp af endast 37,500,000 kronor eller 3,750,000 kronor per år, så tror jag, att skillnaden mellan de betalda brandskadorna och de inkasserade bruttopremierna är summor, som räcka till att taga af till förvaltning af en riksförsäkringsanstalt och som förslå ganska långt. Men att det ställer sig så dyrt för tariffbolagen, är nog icke underligt, ty man skall besinna, hvilka omkostnader dessa bolag hafva dels för sina med statsrådslöner aflönade direktörer, sina många agenter och sina många inspektörer. Jag tror att staten i detta afseende skulle kunna arbeta med en enklare och billigare apparat.

Om utarbetade och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

(Forts.)

Jag ber att på grund af hvad jag nu anfört få yrka bifall till min motion.

Herr Friherre Lagerbring: Då motionen berör ett område, der jag möjligtvis kan anses ega någon kännedom, skall jag anhålla att få yttra några ord, äfven om jag har anledning att befara, att den fråga, som motionären bragt på tal, icke kan lyckas ingifva kammarens flertal något större intresse.

Det första intryck man får, när man läser motionen, är att den utredning, motionären bestått sitt ganska omfattande och på många områden djupt ingripande förslag, är mer än tillbörligt knapphändig. Man är visserligen icke alldeles ovan här i kammaren vid motioner, der utredningen är mer eller mindre bristfällig, men i det afseendet synes mig den ärade upphofsmannen till föreliggande förslag nära nog hafva slagit världsrekordet.

Så mycket får man emellertid klart för sig, att motionären synes vilja befria sina betryckta medmenniskor från de höga brandförsäkringspremierna. Jag erkänner, att brandförsäkringspremierna på åtskilliga ställen i vårt land äro höga, mycket höga till och med, men detta beror icke på försäkringsbolagen, utan på en magt, som är vida större och mäktigare än de, det beror nämligen på brandskadornas mängd och ersättningsbeloppens storlek. Den magten kan ingen trotsa, och de, som försökt göra det, hafva mycket snart kommit under fund med, att det icke lyckas. Detta har visat sig vid de försök till brandförsäkringsinrättningar, som i vårt land uppstått under de senare åren och som efter endast ett par år nödgats sluta med sin verksamhet.

Det var det stora brandåret 1888, som gaf den första signalen till premiernas ökning i våra trästäder. De katastrofartade bränderna i Umeå och Sundsvall medförde ju enorma förluster, och endast det bolag, jag representerar, fick på en enda dag, den 25 juni 1888, en ersättningsskyldighet af mellan 6 och 7 millioner kronor. Det knakade i fogarne på försäkringsinstitutionerna; de flesta, dock icke alla, lyckades rida ut stormen, och hvarje försäkringstagare fick hvad honom

Om utarbetade och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

med rätta tillkom. Det gjordes då premieförhöjning för småstäderna, och detta gaf i vissa städer anledning till förbättringar i brandväsendet, hvaraf följden blef den, att premierna för dessa städer åter nedsattes. I andra städer gjordes ingenting, och deingo därför heller ingen nedsättning.

(Forts.)

Då inträffade en ny stadsbrand, nemligen i Kristinehamn, en stad, som icke borde vara den ärade motionären alldeles obekant. Det var den 1 maj 1893, som kristinehamnsborna behagade högtidlighålla eller hugfästa genom att låta större delen af sin stad brinna ned, och på några få timmar gick egendom förlorad för inemot 2 millioner kronors värde. Någon möjlighet att rädda staden fans icke med den brandredskap och det brandmanskap, som der fans att tillgå, utan man måste till slut låna ångspruta och manskap från Karlstad. Det var då, som bolagen föreskrefvo, att denna stad skulle skaffa sig en egen ångspruta och eget brandmanskap, och det är väl denna föreskrift, som den ärade motionären rubricerat som »hårda vilkor» i sin motion.

Jag har härmed endast velat antyda, dels att premierna bestämmas af brandskadornas storlek, dels att det ligger i städernas eget skön att förskaffa sig låga premier. Vilja de förbättra sitt byggnadsväsen och stärka sitt brandväsen, så få de låga premier. Detta kan man finna af förhållandena i vissa svenska städer. Stockholm t. ex. har bland de lägsta premier i verlden, de skånska städerna, som till största delen bestå af stenhus, hafva också mycket låga premier. Men vilja städerna icke genomföra dessa förbättringar, så hjälper ingenting. Då hjälper icke heller en riksförsäkringsanstalt, ty äfven den måste beräkna sina premier så, att de betäcka skadorna.

Det kunde vara mycket mer att tillägga i denna fråga, men dels har utskottet redan på ett tillfredsställande sätt bemött motionärens påståenden, dels inbjuder motionen i sitt nuvarande skick icke till en något mera detaljerad skärskådning, och jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Mårdäng: Då jag har haft äran att vara med om den utskottsbehandling, som nu föreliggande motion undergått, ber jag få yttra några ord.

Jag undrar icke alls på, att motionären kommit med denna motion, då han haft förhoppning om, att dessa småstäder, som för närvarande tyckas vara betungade af höga brandstodsafgifter, genom ett bifall till motionen skulle sättas i en bättre ställning. Men jag får hemställa, huru motionären tänkt sig, att detta skulle ske. Jag tror, att dessa städer komma att blifva lika eldfångda, sedan man fått en riksförsäkringsanstalt, och att de fortfarande skola komma att blifva de obehagligaste och svåraste riskerna. Har då motionären tänkt sig, att de öfriga städerna och landsbygden skola skjuta tillsammans genom att erlægga högre premier, så att småstäderna i framtiden icke måtte

blifva så betungade? Jag hoppas att få svar på den frågan, men jag har ansett, att detta är ett skäl, som i och för sig icke bör inverka något, och det har icke heller på mig haft någon inverkan.

Jag skall icke inlåta mig på frågan ur försäkringsbolagens synpunkt, utan endast be att få yttra några ord om frågan ur statens synpunkt, d. v. s. ur synpunkten af staten såsom brandassuradör.

Jag håller före, att om en riks-försäkringsanstalt mot brandskada skulle komma till stånd, skulle det icke komma att dröja länge, förr än det komme personer, som ingått i t. ex. ett lif-försäkringsbolag, och påvisade åtskilligt betryck äfven på det området och fordrade, att staten skulle grunda en lif-försäkringsanstalt. En sådan fordran skulle nog temligen snart framkomma. Dessutom veta vi ju, att det finnes försäkringsanstalter för kreatur, hästar och kor, ja till och med svin, och det kunde ju letas upp, att det går oegentligt till äfven på dessa områden. Vidare finnes det försäkringsanstalter mot hagelskada. Nåja, det kan ju äfven i det fallet gå oegentligt till, och man skulle då kunna börja finna, att staten skulle kunna sköta saken bättre. Ja, man har hört, att det finnes försäkringsanstalter för nycklar. Jag undrar, om det icke äfven på det området i framtiden kan uppstå oegentligheter, och försäkringstagarne mena sig vara utsatta för betryck. Hvad blir följderna af allt detta? Derpå behöfver jag icke svara. Det är alldeles nog att varna fär att slå in på en sådan väg, och utskottet har äfven påvisat detsamma. Motionären anförde äfven från en aktad medlem af kammaren hans uttalande om hvad som han ansåg ligga i saken. Jag behöfver icke mer än erinra om detta.

Motionären gjorde den anmärkningen mot utskottets betänkande, att det såge ut som om en skulle hafva skrivit motiveringen och en annan klämman. Jag förstår icke, huru han läst betänkandet, då han kommit till den uppfattningen, och därför anser jag mig icke behöfva bemöta denna anmärkning. Jag har för min del varit med om allsammans.

Vidare anmärkte han, att utskottet antagit, att försäkringarna skulle dragas från de nu opererande bolagen till staten, på grund af att den skulle ställa lägre premier. Ja, det är ju alldeles nödvändigt, om det skulle blifva någon lättnad efter motionärens åsigt, att staten skulle operera med lägre premier, och följderna häraf skulle blifva den, att man droge försäkringstagarne till riks-försäkringsanstalten. Men i närmaste hand är det efter min uppfattning de försäkringstagare, som nu mest betungas eller dessa små trästäder, följaktligen de svåraste riskerna, som skulle komma att inregistreras i riks-försäkringsanstalten, och sedan måste väl staten taga allesammans. Den finge emellertid till en början just sådana risker, som nu icke kunna tagas af någon annan försäkringsanstalt, och det kunde just icke kallas någon treflig början. Huru fortsättningen skulle blifva, kan ingen veta.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Om utarbetande och framläggande af förslag till en riks-försäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.

(Forts.)

Om utarbetande och framläggande af förslag till en riksförsäkringsanstalt för försäkring mot eldskada.
(Forts.)

Herr Broström: Den siste ärade talaren för utskottets förslag yttrade sig, som om jag endast skulle hafva afsett småstäderna. Han tyckes då hafva glömt, hvad han sjelf som utskottsledamot skrifvit på andra sidan i betänkandet. Der talas om de små härads- och sockenbolagen och de mindre ömsesidighetsbolagen, försäkringsbolag, som icke operera i städerna, utan blott på landsbygden. Man kan vidare se i utskottets betänkande, att uttaxeringarne i dessa bolag varierade under år 1893 från 0 ända upp till 8 kronor per tusendet. Det är således landet lika mycket som städerna, som jag med min motion afsett att skaffa lättnad.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs vidare statsutskottets memorial n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Herr talmannen yttrade: Då reglementet för riksgäldskontoret är af särdeles vidlyftig beskaffenhet och det nu af utskottet framställda förslag dessutom är af samma lydelse som det reglemente, som i fjor af Riksdagen godkändes, med det undantag, att 6 paragrafer uteslutits af den anledning, att för dem icke mer finnes någon tillämpning, så tager jag mig friheten hemställa angående föredragnings-sättet af detta memorial, att kammaren ville besluta, att de särskilda paragraferna ej må behöfva uppläsas, utan proposition må få göras direkt på bifall till utskottets förslag till reglemente i dess helhet.

Till hvad herr talmannen sålunda föreslagit och hemställt lemnade kammaren sitt bifall.

Sedan det föreliggande memorialet härpå blifvit, i enlighet med den därför sålunda beslutade ordning, föredraget, biföll kammaren utskottets deri gjorda hemställan.

§ 9.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 52, i anledning af Riksdagens år 1894 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1893.

§§ 1 och 2.

Lades till handlingarna.

§ 3.

Bifölls.

§§ 4 och 5.

Lades till handlingarna.

§ 6.

Bifölls.

Efter föredragning vidare af § 7, innefattande utskottets hemställen, att åtskilliga af revisorerna gjorda framställningar rörande lotsverket icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, begärdes ordet af *Ang. åtskilliga förhållanden vid lotsverket.*

Herr Lasse Jönsson, som inom utskottet varit af skiljaktig mening och nu yttrade: Jag har reserverat mig mot denna punkt. Orsaken dertill är, att jag tyckt mig finna, att Riksdagen icke alltid visar statsrevisorernas anmärkningar den uppmärksamhet, som de förtjena. Det är icke nog med att i föreliggande utskottsbetänkande vid nästan alla punkter finnes den hemställan af utskottet, som nyss upplästes, eller att revisorernas framställning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Detta har eller kan åtminstone hafva till följd, att revisorerna tröttna vid att göra dessa mången gång mycket mödosamma arbeten, som föranledt anmärkningar, men hvad som är ännu värre, det är att embetsverken derigenom förlora eller åtminstone kunna förminska den aktning för statsrevisorerna, som vederbör.

Jag ansåg vid denna punkt, att utskottet bort föreslå Riksdagen att ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse, deruti påpekats de oegentligheter, som statsrevisorerna efter min tanke med allt skäl hafva framhållit i första afdelningen.

Visserligen säger nu statsutskottet, att Riksdagen i skrivelse af år 1888 framhållit, bland annat, att den alltid ansett, »att fyr- och båkafigifterna icke vore att betrakta såsom en inkomstkälla för tillgodoseende af statens allmänna behof, utan såsom en särskild, af en viss rörelse utgående afgift». Detta kan ju hafva med den sista delen af revisorernas anmärkning att göra, men den första delen deremot pekar direkt på sådana förhållanden, som lotsstyrelsen låtit komma sig till last, t. ex. »utbetalningar för skrifbiträde i lotskaptensexpeditionerna, hyra och städning m. m. samt till extra arfvoden i vissa fall, der revisorerna ansett göromålen hafva varit af beskaffenhet att

*Ang. åtskilliga
förhållanden
vid lotsverket.
(Forts.)*

kunna vederbörande tjänstemän utan ersättning åläggas». Det är sådana saker, som mycket väl kunnat tåla vid, att Riksdagen genom skrifvelse till Kongl. Maj:t deruti begärt rättelse.

Vi må komma i håg, att fastän fyr- och båkmedlen icke gå direkt till statskassan, så är det dock ett statsmonopol, som stiftats och som verkar som en skatt på en viss näring, och följaktligen hafva statsmagterna pligt att se till, att dessa medel rätt användas.

Det är väl nu knappast lönt att göra något yrkande om en skrifvelse, ty någon sådan lär väl ändå näppeligen komma till stånd, men jag har i alla fall ansett mig böra påpeka dessa saker.

Statsutskottet har emellertid på ett ställe i motiveringen sagt: »Ehuru väl hvad revisorerna anfört i fråga om lotsverket sålunda icke gifvit utskottet anledning till någon hemställan om åtgärders vidtagande, har dock hvad i detta ärende förekommit varit af beskaffenhet att ådraga sig utskottets särskilda uppmärksamhet. Den form, lotsstyrelsen i den ofvannämnda skrifvelsen tillåtit sig gifva sina bemötanden af revisorernas olika framställningar, har nemligen syntts utskottet icke bära vittne om den aktning, som statens embetsverk böra visa Riksdagens delegerade.»

Detta kan synas vara ett rätt allvarsamt uttalande af statsutskottet, men hvad verkan det kan hafva, blir en annan sak. Det står i motiveringen och kan icke hafva någon påföljd, icke heller såsom opinionsyttring, ty detta embetsverk har vid flerfaldiga tillfällen visat sig förakta opinionen från sjöfartens målsmän, och äfven då man i petitioner med flera hundra underskrifter tiggt och bedt om någon åtgärds vidtagande, hafva vederbörande icke velat gifva efter, utan trotsat och låtit t. ex. en ändrad fyr stå kvar, som åstadkommit och kan fortfarande åstadkomma, för både människolif och gods, oberäknelig skada. Jag skulle därför hafva önskat, att utskottet föreslagit någon mera verksam åtgärd. Jag skall emellertid icke göra något yrkande.

Vidare anförde:

Herr Melin: Det var några ord af den siste talaren jag fäste mig vid. Jag är af den mening, att utskottets hemställan bör utan förändring bifallas, enär utskottet ju påpekat det origtiga i revisorerernas utalande derom, att de utgifter, som nu bestridas af lotsstyrelsen, borde på annat sätt än som för närvarande sker, genom Kongl. Maj:t omhändertagas, och fördenskull ansett att Riksdagen icke borde inblanda sig i dessa saker. Med afseende å talarens påstående, att lotsstyrelsen skulle nekat utföra åtskilliga arbeten, enligt den ene eller andre sjöfartsidkarens yrkande, känner jag visserligen att så är förhållandet, men jag vet å andra sidan, att lotsstyrelsen har en lång promemoria å sådana arbeten, som styrelsen erkänner vara nödvändiga för sjöfarten att så snart som möjligt få utförda och hvars kostnader

uppgå till mycket stora belopp. Jag har äfven god förhoppning om att en stor del af dessa arbeten blifva inom kort utförda. Kan detta icke blifva fallet med alla, så rår lotsstyrelsen icke därför, då Kongl. Maj:t för att gå sjöfartsidkarne till mötes nedsatt fyr- och båkafgifterna, och med kännedom om det betryck, hvaraf sjöfartsnäringsen lider, måste dess idkare ju vara tacksamma att en sådan nedsättning skett. En annan fråga blir, hvilket man helst ser, antingen nya arbetens utförande, eller afgifternas sänkande, i fall ej medel finnas för båda. Om jag skulle välja deremellan, föredroge jag dock, att nödvändiga arbeten utfördes, framför en ytterligare nedsättning i afgifterna, huru efterlängtdad en sådan nedsättning än är. Då jag har kännedom om att Kongl. Maj:t och lotsstyrelsen äro villiga att gå oss till mötes, har jag för min del icke för närvarande velat godkänna någon anmärkning, under förhoppning att vi ändå skola få hvad vi önska. Jag tror således icke att det för närvarande är skäl att göra något annat yrkande, än det statsutskottet gjort, och hemställer jag om bifall dertill.

*Ang. åtskilliga
förhållanden
vid lotsverket.
(Forts.)*

Herr Jonsson i Hof: Jag får till en början gifva till känna, att jag af ett annat sammanträde varit hindrad att deltaga i handläggningen af större delen af detta utskottets betänkande och särskildt af den punkt, som nu är föredragen.

Det må ju vara sant, att, när Kongl. Maj:t har förelagt Riksdagen förslag om lönereglering för lotsverket, Riksdagen i det fallet afböjt att gå in på pröfning af sådana stater. Men så vidt jag kunnat finna, har det hufvudsakligen varit på den grund, att, om Riksdagen skulle fastställt stat för lotsverket, men Kongl. Maj:t sjelf haft att bestämma de afgifter, hvarmed denna stat skulle betalas, det mycket lätt kunnat hända, att Riksdagen fått åtaga sig utgifter, som icke afgifterna på långt när räckte till att bestrida, och således ändå med statsmedel måst fylla bristen, under det att, om man läte det gå som hittills, Kongl. Maj:t måste, såsom det heter, rätta mun efter matsäcken och åtminstone laga så att det ginge i hop. En annan fråga kan det dock väl blifva, om Riksdagen, äfven med vidhållande af denna sin uppfattning, skall i konsekvens dermed hafva afsagt sig all granskningsrätt af lotsverkets åtgärder beträffande dess utgifter, så att, om man funne att lotsstyrelsen icke väl hushållat, Riksdagen då till och med borde underlåta att göra påstötningar om behöfliga rättelser, och enligt min mening föreligger här åtskilligt i den rigtningen, som Riksdagen icke bör lemna oanmärkt. Naturligtvis skall det icke falla mig in att för i dag göra ett annat yrkande, än det utskottet framställt, men jag vill emellertid angifva några exempel på huru lotsstyrelsen har behandlat statsrevisorernas framställningar och anmärkningar och med hvilka skäl lotsstyrelsen i vissa fall yttrat sig. Statsrevisorerna hafva t. ex. beträffande omorganisation af lotsstyrelsen sagt, att göromålen för den nye sekreteraren eller för kanslibyråns chef icke vore synnerligen betungande, eftersom båda dessa tjenstemän

Ang. åtskilliga
förhållanden
vid lotsverket.
(Forts.)

dessutom medhunnit andra arbeten i lotsverkets tjänst, hvarför icke obetydliga extra arfvoden till dem utgått. På detta svarar lotsstyrelsen bland annat, att icke något extra arfvode till dem utgått för något som helst arbete »i lotsverkets tjänst», d. v. s. för något arbete, som de på grund af sin tjänst varit skyldiga att utföra. Det är nog riktigt, men märk väl hvad lotsstyrelsen der säger: *för något arbete, som dessa herrar varit skyldige att för sin tjänst förrätta.* Men hvem är det som bestämmer arbetstid och allt dylikt för desse, om icke lotsstyrelsen sjelf? Om då lotsstyrelsen behagar säga: det bör vara tre, fyra timmars tjänstgöring, hvad som för öfrigt på dagen utträttas hör ej dit, utan skall ersättas med extra arfvode! Är det en vederläggning af statsrevisorernas yttrande? Nej det är en advokatyr af en art, som icke är lämplig på en sådan plats.

Vidare säga revisorerna, att åtskilliga lotsar hafva haft de och de inkomsterna: »Det är sålunda ej ovanligt, yttra de, att vid de större och mera trafikerade lotsplatserna lotsarnes inkomster med inberäkning af naturaförmånernas värde uppgå till 3,000 à 3,500 kr. om året och att lotsförmän (öfverlotsar af 2:a grad) genom åtnjutande tillika af arfvode för annan tjänst inom verket, såsom fyrvaktare, förmän för lifräddningsstation m. m., kunna uppbära sina årsinkomster till 4,000 à 4,500 kr. och deröfver.» Derpå svarar lotsstyrelsen: »Än vidare säges det ej vara ovanligt, att »lotsförmän (öfverlotsar af 2:a grad)» uppbära sina årsinkomster till 4,000 à 4,500 kr. och deröfver.» Der säger lotsstyrelsen något, som revisorerna icke sagt. Det är sagdt detta om lotsarna, men icke alls om öfverlotsarna af 2:a grad, utan härom hafva revisorerna endast sagt, att dessa kunna uppbära sina inkomster till det och det, men för att lotsstyrelsen skall kunna gå på och afgifva förklaring i samma anda, lägger lotsstyrelsen andra ord i revisorernas mun än de sagt. Det är ett sätt, som jag icke tror Riksdagen alls bör gilla. För närvarande skall jag endast uttrycka den önskan, att årets revisorer icke må släppa denna sak, utan söka på ett grundligt sätt vederlägga de origtigheter, lotsstyrelsen i flera fall låtit komma sig till last. Under den förhoppningen tror jag, att kammaren kan nöja sig med hvad utskottet här sagt, och jag yrkar derföre bifall dertill.

Häruti instämde herrar *von Friesen, Holmgren och Pehrson* i Törneryd.

Herr Lasse Jönsson: Endast ett par ord mot talaren på göteborgsbänken! Han tycktes tro, att jag med mitt yttrande ansåg, att lotsstyrelsen icke kunde för bristande medel uppfylla alla de önskningar och petitioner jag omtalat. Det är alldeles tvärtom. De hafva i lotsstyrelsen gjort för mycket, de hafva gjort hvad petitionärerna icke begärt. De begärde, att fyrarne vid Sandhammaren skulle få blifva som de voro förut eller två fyrar. Men i stället tog

lotsstyrelsen sig före att släcka den ena och satte dit en blänkfyr i stället, som villar fartygen in på stranden och åstadkommer en mängd olyckor. Att göra rättelse härutinnan skulle icke kosta något alls; deremot hafva de onödiga och skadliga förändringarna kostat ofantliga summor med mistlurar, och nu tänker man äfven föra dit kanoner etc. Af ren experimentlusta gör man en mängd dyra anordningar, som hvarje praktisk sjöman inser icke göra någon nytta. Det gör man, enligt deras åsigt, endast för att visa, att man icke bryr sig om hvad allmänheten önskar.

*Ang. åtskilliga
förhållanden
vid lotsverket.*

(Forts.)

Herr Melin: Jag ber om ursäkt, att jag yttrar ännu ett par ord med anledning af hr Olof Joussons i Hof tal om de höga lotslönerna. Han rekommenderade detta års revisorer att närmare granska lotsverkets räkenskaper, och derom är jag för min del lika angelägen som han. Men då förra årets revisorer uttalat den mening, att lotsverket borde mera ordnas efter de förhållanden, som existera med afseende på lönerna under femte hufvudtiteln och andra, anser jag mig böra vid detta tillfälle till ledning för årets revisorer erinra om, att sjöfartsnäringsens idkare anse det för alldeles gifvet, att då denna näring bekostat all materiel, som finnes för lots- & fyrinrättningen och som för närvarande uppgår i värde till bortemot tio millioner kr., det icke finnes någon som helst anledning att jemföra detta verks löner med dem å 5:e hufvudtiteln och att göra lotsar m. fl. jemförliga med tjänstemän på andra stater. Särskildt har man jemfört dem med jernvägs-tjänstemän, men hvar och en inser nog, att det är stor skillnad mellan dessa, som arbeta på landbacken under ständig kontroll, och lotsarne, som, ute på hafvet lemnade åt sig sjelfva, äro hänvisade till sin egen energi och ambition, då det gäller att rädda lif och egendom. Under sådana förhållanden måste herrarne erkänna, att lönen för en duglig lots bör vara riklig, och att 3 à 4,000 kronor för vissa lotsleders lotsar icke är för mycket. I utlandet finnes lotsar, som hafva 3 à 4 gånger så mycket som våra. Svårigheten ligger i att kunna ordna det så, att en lotsplats ej får för mycket och en annan för litet, att göromålen ej så fördelas, att man på ett håll får mycket att göra, men liten förtjänst, medan å en annan lotsplats förhållandet är det motsatta.

Med afseende å hvad den senaste talaren anförde, att lotsstyrelsen gör för mycket, kan jag ej gå in derpå. Önskingar framställas naturligtvis på många håll. På ett ställe önskas en fyr, på ett annat ett fyrskepp. Här en mistlur, der någonting annat. Hvad man begärt, menar jag icke att lotsstyrelsen skall verkställa ögonblickligen. Den bör höra sig för och öfverväga saken. Emellertid kan ganska ofta hända, att, då lotsstyrelsen gör en sak, efter sitt förmenande bra, den får anmärkning från annat håll, der man ej fått sina önskingar uppfyllda och der man menar, att lotsstyrelsen borde hafva handlat på annat sätt. Jag har sjelf vid flera tillfällen framställt klagomål och

*Ang. åtskilliga
förhållanden
vid lotsverket.*

(Forts.)

frågat, hvarför icke det eller det gjorts på olika orter. Det har syntts mig, att tillräcklig utredning förefunnits. Men arbetet har ej gjorts på den grund, att man ej varit fullt på det klara med, hvilket system som borde följas. Det ligger för närvarande hos lotsstyrelsen en promemoria angående arbeten för 7 à 800,000 kronor, som skola göras på våra kuster. Jag hoppas, att med hvarje år ökad sjöfart, äfven med lägre afgifter, inkomsterna skola räcka till för att få uträttadt, hvad som anses nyttigt och nödvändigt.

Med hvad jag yttrat har jag naturligtvis icke velat i någon mån förringa betydelsen af den senaste talarens önskan, att blifvande revisorer må hafva sin uppmärksamhet rigtad på önskvärd sparsamhet. Men jag vill också, att fullt afseende skall fästas vid sjöfartsnäringens idkares rättmätiga anspråk på att få lots- och fyrinrättningens materiel och allt öfrigt ordnad på det mest tidsenliga sätt.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Bifölles.

§ 9.

Lades till handlingarna.

§ 10.

Bifölles.

§§ 11—14.

Lades till handlingarna.

§§ 15—17.

Bifölles.

§ 18.

Lades till handlingarna.

§ 10.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, n:o 53, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran dels om åtgärder för särskiljande af de öfverfärtläkaren nu tillhörande åligganden, dels ock om framläggande af förslag till ändring af allmänna garnisons-sjukhusets organisationsförhållanden.

Ang. ändring af allmänna garnisons-sjukhusets organisationsförhållanden.

Med föranledande af berörda, inom Andra Kammaren af herr O. Jonsson i Hof afgifna motion, n:o 56, hemställde utskottet i detta utlåtande: »att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för en omorganisation af allmänna garnisonssjukhuset och dervid taga under öfvervägande, huru vida ej detta sjukhus' förvaltning lämpligen må förläggas under Svea trängbataljon, samt derefter till Riksdagen inkomma med det förslag, som må af förhållandena föränledas.»

Herr Hedin erhöll på begäran ordet och yttrade: Om jag icke haft anledning antaga, att dagens plenum skulle avslutas omedelbart efter de gemensamma voteringarnas slut, skulle jag icke hafva försummat att medföra en del handlingar, för hvilka jag kunde hafva önskat att få i korthet redogöra inför Andra Kammaren. Då jag emellertid nu icke har dem med, får jag inskränka mig till att, på samma gång jag förklarar, att jag icke vill motsätta mig den hemställan, som statsutskottet gjort, dock uttala den mening, att jag högeligen betvivlar, att den anvisning för tillämnad ombildning af allmänna garnisonssjukhuset, som statsutskottet gjort, kan vara den lämpligaste, nemligen dess förläggande under Svea trängbataljon. Genom de små studier jag gjort i ämnet har jag kommit till den öfvertygelse, att ett aldeles väsentligt fel i den nuvarande organisationen, som blott skulle komma att ytterligare befästas genom följande af den anvisning, som statsutskottet här gjort, är, att denna inrättning, ett sjukhus, som till hela sin natur är en civil inrättning, blifvit lagd under en helt och hållet militär styrelse.

Bland andra exempel på huru litet denna styrelse varit mäktig af att se och bekymra sig om saker, som för en annan styrelse skulle vara aldeles påfallande, naturligen egnade att blifva föremål för någon omvårdnad, skall jag nämna den omständigheten, att bland den civila betjentepersonalen nu finnas mycket åldriga, fullständigt utslitna och utsläpade personer, som redan för årtal sedan borde hafva fått lemna sin tjänst med någon liten brödbit att lefva på för ålderdomen. Men någon sådan utväg finnes icke nu för dem. Jag minnes icke, när det var, men det är redan flera år sedan några af de ifrågavarande personerna ingingo till Kongl. Maj:t med anhållan att få någon pension för sina återstående dagar; och hvad Kongl. Maj:t då svarade var erbjudande åt dem af gratifikation för en gång af 200 kronor, hvilket naturligtvis icke kan vara tillfredsställande för dem, som i och med

*Ang. ändring
af allmänna
garnisonssjuk-
husets organi-
sationsför-
hållanden.*

(Forts.)

detsamma skulle lemna sin bostad och sina löneinkomster. De hafva således fått släpa kvar. Der finnes någon, som är så bräcklig, att han satts till annat göromål, än han skulle sköta, och icke nog med detta, utan till och med, när han går ut för att uträtta något ärende för sjukhusets räkning, har behof af att hafva någon med sig, som derunder skall taga vård om honom. Det är ju förfärligt, att en styrelse sitter så tiotal af år efter hvarandra, utan att i ringaste mån bekymra sig om sådana omständigheter.

De anledningar att väcka fråga om ombildning af garnisonssjukhuset, som den ärade motionären anført och hvilka visserligen äro mycket talande, kunna sålunda nog ökas med flera. Men jag vill säga det, att jag tror, att en af de betänkligaste omständigheterna är, att man gjort sjukhuset till en rent militär institution. Det står under en rent militär styrelse, som herrarne behagade finna af statskalendern. Då kan det också gå så till, att man icke tager det så noga med äfven tydliga och klara rättigheter. Jag hör, såsom kammarens ledamöter nog veta, icke till dem, som hålla före, att man bör ställa så för embets- och tjänstemän, att de skola få det minsta möjliga mått af skyldigheter och åligganden, men det största möjliga mått af rättigheter och förmåner. Jag vill, att man skulle följa den princip, som en gång af riksdagen uttalats: »fullt arbete för full lön». Men å andra sidan vill jag icke heller, att, när någon är tillförsäkrad en till de och de områdena begränsad verksamhet, man helt och hållet godtyckligt, manu militari, ålägger honom skyldigheter, som icke kunna påvisas vara honom ålagda genom hans fullmakt — eller låt vara att det nu är ett konstitutiorial. Sådant har här skett nu efter den namnkunniga urtima riksdagen, som haft så många oföretsedda följder med sig, äfven på andra håll. Jag tror icke, att det förfarandet är riktigt. Man har här ett exempel på den så ofta förekommande militära indifferentismen för den stränga rätten.

Jag har, herr talman, icke något yrkande att göra i strid mot utskottets hemställan.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 11.

*Om ändring
i gällande be-
stämmelser rör-
ande oäkta
barns försörj-
ning.*

Efter föredragning vidare af lagutskottets utlåtande n:o 27, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning, i hvilket utlåtande utskottet hemställde, att berörda inom Andra Kammaren af herr *J. G. Hazén* afgifna motion, n:o 47, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, begärdes ordet af

Herr Hazén, som anförde: Då det ärade lagutskottet behandlat denna motion, har det, såsom var att vänta, hänvisat till Riksdagens

skrifvelse den 7 maj 1893. Jag kan nu icke annat än glädja mig öfver, att i denna frågas förhistoria finnes en sådan länk som denna, och det gläder mig ock, att utskottet välvilligt dragit fram den ur dess gömma. Dock skulle det hafva ännu mera tillfredsställt mig, om utskottet begagnat sig af motionen till att lemna en utredning af huru långt denna skrifvelse avancerat, eller åtminstone på något sätt uttryckt den önskan eller förhoppning, att denna fråga måtte vinna en snar lösning och göra sig snart känbar inom Riksdagen. Då så ej skett, vågar jag uttala en önskan att få nedlägga till protokollet en förordnadsfull hemställan, att detta viktiga ärende må så fort som möjligt blifva föremål för slutlig behandling. Är det någon lagstiftning, som behöfver snart finna sin lösning, är det för visso denna. Flera omständigheter hafva blifvit påpekade i motionen, och jag vågar nu särskildt erinra om att här är en lucka, en betänklig lucka i vår lagstiftning att fylla. Den, som i någon mån stått dessa frågor nära, vet, huru mycket nöd och bekymmer denna lucka förorsakar. Vidare gäller det ju här att undanröjda en betänklig rättskränkning mot samhällets mest värnlösa medlemmar. Redan detta skulle, gälde det blott några få, mana till skyndsamhet. Nu gäller det många. Desto starkare blir ju maningen. Det är på tiden, att en tillfredsställande lagstiftning kommer till stånd. Den borde hafva skett långt före detta. Vi få ju erinra oss, att de oäkta barnen utgöra 10 procent af de i vårt land födda, och 1892 års statistik utvisar, att i hela landet föddes 13,595 oäkta barn, deraf i Stockholm 2,028 emot 5,076 äkta. Detta är ju sålunda något, som manar till skyndsamhet.

Det gäller ju också att göra en väl behöflig insats i det sedliga lagstiftningsarbetet. Förut tyckes den grundsatsen hafva gjort sig gällande, att man framför allt skulle tukta dessa stackars barn; de behandlas ock många gånger såsom ett slags parias, hvilka stå utanför de menliga rättigheterna, ja, hvad många af dem beträffar, hafva de icke ens rätt att få veta hvad deras fader eller moder heter. Säkert är, då man ser på lagstiftningen i denna del, och huru tyngden faller uteslutande på barnet och på modern, att denna lagstiftning vittnar om en partiskhet, som borde långt före detta vara undanröjd.

I min motion har jag hänvisat till lagstiftningen i Danmark, der man redan för sju år sedan införde en kraftig bestämmelse, som synes mig ganska effektiv. Att man der kunnat gå in på en så allvarlig bestämmelse visar, att man gjort en verklig affär af denna sak. Utskottet har hänvisat till den norska lagstiftningen, och jag har icke något mot det att erinra, utan vill tvärt om uttala en önskan att, då frågan kommer före att ändra gällande lag, som berör detta ärende, äfven den norska lagstiftningen och detta till *alla* dess bestämmelser må tagas i betraktande, ty det är ostridigt, att i såväl nykterhets- som sedlighetsfrågor vårt bröderland står bra mycket framför oss och manar oss till ädel täflan. Då således våra grannland Danmark och Norge i detta afscende gått före oss, så må vi nu rycka fram och, såsom

Om ändring i gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning.

(Forts.)

*Om ändring
i gällande be-
stämmelser rör-
randet oäkta
barns försörj-
ning.*

(Forts.)

sagdt, göra det snart och på det sättet att, då vi komma till tiden senare än våra grannland, det må blifva så mycket mera genomgående och grundligt. Jag har önskat få till protokollet nedlägga en vördnadsfull begäran, att hvad som skall göras må göras snart, och detta desto hellre, som här icke kan komma i fråga någon så vidlyftig undersökning. Sedan jag fått tillfälle att uttala detta, anser jag, att på frågans nuvarande ståndpunkt min motion har åtminstone från min sida uppfyllt sin bestämmelse, hvarför jag i öfrigt icke har något yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Likaledes biföllos lagutskottets härefter, hvart för sig, föredragna utlåtanden:

n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring af de uti gällande konkurslag stadgade bestämmelser rörande utöfvande af rösträtt i frågor som röra konkursförvaltning; och

n:o 29, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder till förekommande af obehörigt bruk af sådana inteckningar, som, enligt 23 § i förordningen angående inteckning i fast egendom, må utan uppvisande af inteckningshandlingen dödas.

§ 13.

*Om ändrade
bestämmelser
rörande rese-
kostnads- och
traktaments-
sättning åt
målsegare i
brottmål.*

Föredrogs härefter lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegare i brottmål.

I motion, n:o 20, inom Andra Kammaren hade herr *T. Zetterstrand* föreslagit:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, det honom täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade lagbestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegare; men hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde:

Herr Zetterstrand: Herr talman, mine herrar! Jag är öfvertygad om, att en stor del af kammarens ledamöter dels vid häradsrätter och dels vid rådstufvurätter varit med om sådana fall, då en målsegande nödgats personligen inställa sig, och man funnit, att efter rättvisa och billiga grunder ersättning för inställelsen bort utgå till denne, men då man dock icke ansett sig lagligen berättigad att tillerkänna målseganden dylik ersättning. Sjelf har jag många gånger

varit med om sådana fall och särskildt under tiden efter sista riksdagen har det två gånger händt, att jag nödgats deltaga i afgörandet af mål, i hvilka fattiga målsegande, förutom att de lidit skada till person eller egendom, nödgats göra efter deras förhållanden mycket stora uppoffringar i form af inställelsebesvär, utan att de kunnat få sig tillerkänd någon ersättning därför. Detta har föranledt mig att väcka denna motion, och jag hade icke tänkt mig annat, än att den skulle såväl af utskottet förordas som af Riksdagen antagas, i all synnerhet som jag i min motion icke framställt något bestämdt formuleradt yrkande, utan blott hemställt om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om förändrade lagbestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegande. Lagutskottet har emellertid afstyrkt min motion. Nå, det är icke så underligt, ty det händer ju mycket ofta, att motioner afstyrkas, i synnerhet af lagutskottet. Men hvad som mycket förvånar mig är lagutskottets motivering i detta afseende; och då jag tänker fullfölja mitt yrkande i motionen, så har jag anledning att ingå på en närmare granskning af denna motivering.

Utskottet säger först, att målsegande i allmänhet icke förpligtas att iakttaga personlig inställelse vid domstolen. Deri anser jag utskottet hafva i hufvudsak fullkomligt rätt, och jag har icke tänkt mig annat, än att Kongl. Maj:t vid utarbetande af förslag till lag i ämnet skall komma att taga hänsyn till detta förhållande.

Vidare säger utskottet: »För de särskilda fall, då målsegandens personliga inställelse af rätten anses erforderlig, och följaktligen målsegande, hvilken tillstädeskommit genom ombud, blifver af rätten förpligtad att personligen sig inställa, är, enligt utskottets uppfattning, målseganden redan enligt nu gällande lagstiftning berättigad till ersättning.»

Då lagutskottet sålunda erkänner, att fall finnas, då målsegande måste personligen infinna sig vid domstolen, behöfver jag icke upptaga kammarens tid med att leda i bevisning, att sådana fall verkligen förekomma. Icke heller torde jag behöfva bevisa, att målsegande i dylika fall bör hafva ersättning, ty man kan i utskottets utlåtande läsa mellan raderna, att äfven utskottet har denna uppfattning. Det är blott den sista delen af utskottets motivering, som jag vill bemöta, nemligen utskottets uppgift, att målsegande redan efter gällande lagstiftning är berättigad till ersättning. Då jag läste detta, blef jag mycket förvånad, och jag kan icke finna annat, än att detta påstående beror på minst sagdt något förbiseende från utskottets sida. Att här ingå i någon juridisk debatt om denna fråga är kanske icke lämpligt, men jag kan icke underlåta att något litet vidröra den. Den lag, som utskottet åberopar är lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886. Såsom utskottet sjelf säger, har denna lag följande rubrik: »lag angående ersättning till vittnen i brottmål», icke till målsegande. I denna lag finnes väl en

Om ändrade bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegare i brottmål.

(Forts.)

Om ändrade
bestämmelser
rörande rese-
kostnads- och
traktaments-
ersättning åt
målsegare i
brottmål.
(Forts.)

föreskrift, att enahanda ersättning som till vittne, skall utgå äfven till personer, som upplysningsvis höras. Härmed kan dock icke afses målsegande, utan dermed äsyftas stadgandet i 17 kap. 9 § rättegångsbalken, att i de saker, som å lif gå, och andra svåra brottmål må domaren höra den, som jäfvad är, utan ed. Detta är personer, som upplysningsvis höras. Ytterligare styrkes man i denna uppfattning af kongl. kungörelsen den 29 september 1863, hvilken tillerkänner målsegande ersättning i vissa fall, nemligen då han skall inställa sig vid en för flera härad gemensam tingstad. När i denna sistnämnda författning uttalas, att målseganden i detta speciella fall skall hafva ersättning, men icke omnämnas någon ersättning i andra fall, så följer väl deraf indirekt, att målseganden icke enligt lag i allmänhet har rätt till ersättning.

Denna uppfattning har nu blifvit bestridd, men då jag fick reda på lagutskottets utlåtande, tog jag mig friheten att skriva till en juristklubb i Norrköping, som kort derefter skulle hafva sammanträde, med begäran om svar på den frågan, om lagutskottet hade rätt eller om min uppfattning var den rigtiga. I anledning häraf erhöj jag från vice ordföranden i denna klubb svar, inäehållande att det af 14 jurister besökta sammanträdet enhälligt beslöt att såsom sin åsigt uttala, att målsegande icke på grund af lagen om ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886 är berättigad till dylik ersättning af allmänna medel. En kamrat i kammaren skref till en annan juristklubb i södra Sverige, som ungefär samtidigt hade sammanträde, och fick enahanda svar, nemligen att klubben enhälligt var af den åsigten, att målsegande icke är berättigad till ersättning enligt ofvannämnda lag.

Nu har jag sedermera hört uttalas den uppfattningen, att jag borde känna mig tillfredsstäld, då lagutskottet uttalat såsom sin åsigt, att målsegande bör hafva ersättning. Men, mine herrar, svenske domare skola sin ed likmätigt döma efter bästa förstånd och samvete enligt Guds och Sveriges lag och laga stadgar och icke efter motiveeringen i ett lagutskottsbetänkande, och jag är därför öfvertygad om att det förhållandet, att lagutskottet i motiveeringen till sitt betänkande uttalat ofvan angifna mening icke kommer att rubba den temligen allmänt gällande praxis att ej tillerkänna målsegande i brottmål någon ersättning.

Då det sålunda läres vara obestriddligt, att målsegande mången gång nödgas personligen inställa sig, att vidare målsegande därför bör hafva ersättning och slutligen att målsegande icke enligt gällande lag är berättigad till dylik ersättning, så torde deraf blifva en följd, att Riksdagen bör bifalla motionen; och jag får därför, herr talman, yrka, att Andra Kammaren, med ogillande af lagutskottets betänkande, måtte bifalla min i ämnet väckta motion.

Herr Ohlsson från Vexjö: Då den nu omhandlade frågan är

af både juridisk och administrativ natur, må det tillåtas mig att uttala min åsigt i ämnet. Jag är fullt och fast öfvertygad, att hvar och en, som med uppmärksamhet genomläser lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886, och som derjemte tager reda på, sammanställer och med hvarandra jemför de officiella skriftliga urkunder, hvilka ligga till grund för denna lag, nemligen dels Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1885, dels ock nya lagberedningens principbetänkande angående rättegångsväsendets ombildning den 6 juni 1884 XVI kap. 14, 15, 16, 17, 23, 26 och 27 §§, ovilkorligen skall komma till det resultat, att motionären har fullkomligt rätt deri, att förstnämnda lag hvarken är eller kan vara tillämplig på målsegare. Vid sådant förhållande och *då* åtskilliga skäl onekligen tala för att målsegare åtminstone i vissa fall uti förevarande hänseende likställas med vittnen, *då* lagutskottets betänkande, om det af Riksdagen godkännes, kan gifva anledning till oriktig lagtillämpning med ty åtföljande obehöriga utbetalningar af statsmedel, och *då* det i hvarje fall är af synnerlig vigt, att statens medel icke må kunna disponeras och utauordnas i andra fall, än der lagar och författningar tydligt och bestämdt sådant medgifva, kan jag för min del icke annat än instämma i motionärens yrkande om afslag å lagutskottets hemställan och bifall till motionen.

Om ändrade bestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning åt målsegare i brottmål.

(Forts.)

Herr Petersson i Brystorp: Herr talman! Då ifrågavarande motion förevar inom lagutskottet, voro vi allesammans öfverens om, att någon ersättning borde tillerkännas målsegaren, men våra herrar jurister ansågo, att ett lagstadgande härom redan finnes, nemligen det som åberopas i lagutskottets betänkande. Nu är det ju icke ovanligt, att herrar jurister hafva olika meningar om sättet för lagens tolkning, så att den ena tolkar den på ett sätt, den andra på ett annat, och jag är icke jurist, så att jag kan icke säga hvilka som hafva rätt, de som sitta i lagutskottet eller de som stå på motionärens sida. Men jag tror, att någon försigtighet bör iakttagas, innan man bifaller motionärens förslag. Nu är det ju vanligt, att åklagaren tager fullmakt från målsegaren, men om den sistnämnde visste, att han skulle få ersättning för sin inställelse, så skulle det ju kunna hända, att han icke brydde sig om att lemna fullmakt, utan reste sjelf blott för att få ersättning.

Vidare hafva vi ju icke sett, att, om ersättning blifvit tillerkänd någon målsegare, beslutet härom blifvit öfverklagadt och af högsta domstolen undanröjdt.

Under sådana förhållanden anser jag för min del utskottets betänkande hafva lika goda skäl för sig som motionärens förslag och det som anförts till försvar därför i kammaren.

På denna grund, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den i ämnet väckta motionen.

§ 14.

Om ändring i 11 kap. 15 § strafflagen. Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring i 11 kap. 15 § strafflagen.

Motionären, herr *E. A. Zotterman*, hade föreslagit: det Riksdagen för sin del behagade besluta, att 11 kap. 15 § i nu gällande strafflag, af den 16 februari 1864, måtte erhålla följande förändrade lydelse: »Gör man oljud eller oväsande, eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å väg, gata eller annat allmänt ställe; straffes med böter, högst ett hundra riksdaler. Valdförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, vid straffets bestämelse för våldet, såsom försvårande anses.»

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Zotterman*: 15 § i 11 kap. strafflagen är af följande lydelse:

Gör man oljud eller oväsande, eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän väg, gata eller torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles; straffes med böter, högst etthundra riksdaler. Valdförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvårande anses.

Denna paragrafs ordalydelse har gifvit mig anledning att till innevarande Riksdag inkomma med ett förslag till ändring af densamma, och jag har med hänsyn till detta ändringsförslag sammanställt denna paragraf med 18 kap. 15 § strafflagen, som lyder:

Öfverlastar sig någon af starka drycker så, att af hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å väg, gata eller annat allmänt ställe; straffes, för fylleri, med böter, högst tjugo riksdaler.

Det förhåller sig så, att dessa två slag af förseelser af lagen tänkas utöfvade på vissa platser af samma beskaffenhet, i det att nemligen det första lagrummet talar om allmän väg och gata, och det andra lagrummet talar om detsamma som det första, utan att nämna »torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles», men tillägger: »annat allmänt ställe». Nu har det emellertid visat sig, att ehuru det första lagrummet, eller 11 kap. 15 §, mera specificerar de ställen, der ifrågakvarande förseelser tänkas begångna, så är dock denna para-

graf icke så tillfyllestgörande som den andra §, utan lider af en betänklig lucka. Det har nemligen inträffat, att oordningar, oljud och våldsamheter egt rum å jernvägsstationer och å områden för jernvägsstation, men att, då dessa förseelser af allmän åklagare beifrats, den tilltalade blifvit frikänd, emedan domstolen ansett, att 11 kap. 15 § icke kan tillämpas å ett sådant ställe. Men om deremot personen, som ställt till oljud, varit synbarligen öfverlastad af starka drycker och tilltalats för fylleri, så har han blifvit fäld just därför att kap. 18 § 15 talar om »annat allmänt ställe». Nu har jag föreslagit den ändring i 11 kap. 15 §, att orden »torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles» skulle utgå och i stället införas samma ordalag som i 18 kap. 15 § eller »annat allmänt ställe».

*Om ändring i
11 kap. 15 §
strafflagen.
(Forts.)*

Lagutskottet har emellertid icke funnit detta förslag vara af behöfvat påkalladt, utan afstyrkt motionen.

Att börja med har lagutskottet framhållit, att stadgandet i 11 kap. 15 § vore en fortsättning af den gamla vägafridsbestämmelsen i missgerningsbalken, och att bestämmelsen i 18 kap. 15 § åter hade sin förebild i förordningen emot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841. Häraf har lagutskottet dragit den slutsatsen, att den ena bestämmelsen skulle afse förseelser mot friden å vägar i allmänhet, och den andra mera speciellt fylleriförseelser, hvilka äfven å krogar, schweizerier och dylika ställen kunde beifras; och häraf skulle, enligt utskottets åsigt, följa, att bestämmelsen om oljud icke skulle kunna göras tillämplig å ställen af sistnämnda slag. Jag vill icke emot detta utskottets skäl ingå i någon bevisföring, ehuru det skulle kunna vara åtskilligt att säga deremot, utan vill inskränka mig till att bemöta det hufvudskäl, som utskottet anför mot bifall till motionen. Utskottet säger nemligen å sid. 3:

Det hufvudsakliga skälet, som af motionären blifvit anfördt till stöd för hans framställning, att en person å ett till jernväg hörande område fört oljud, utan att kunna därför straffas, synes utskottet icke heller vara öfvertygande i fråga om nödvändigheten af den ifrågasatta lagändringen; ty, menar utskottet, det torde med fog kunna ifrågasättas, om icke jernväg bör anses såsom allmän väg, och den skyldige i angifna fall sålunda vara underkastad straff enligt 11 kap. 15 § strafflagen.

Nu är häremot först att anmärka, att jag i min motion talat om jernvägsstation; lagutskottet återigen talar om jernväg. Vi tala sålunda ej om samma sak. Men om vi också skulle medge, att jernväg inbegripes i begreppet allmän väg, så blir frågan den: hvad är jernväg? Kan man säga, att jernvägsstationen är jernväg? Kan man om hvilken punkt som helst af jernvägsstationens område säga: detta är jernväg? Ingalunda. Att min uppfattning icke delas ensamt af mig, det framgår först och främst deraf, att man kan framvisa domslut i samma rigtning, och att man i städer, t. ex. Norrköping, utfärdat särskilda ordningsföreskrifter att vara gällande vid jernvägsstationen. Detta

Om ändring i 11 kap. 15 § strafflagen.
(Forts.)

bevisar åtminstone, att ordningsmagten i t. ex. Norrköpings stad icke funnit 11 kap. 15 § strafflagen tillämplig på jernvägsstationen derstädes. Jag har i min hand ett domstolsutslag, som häfdar den uppfattning jag i min motion uttalat; jag skall be att få uppläsa det samma; det är icke långt och är af följande innehåll:

»Transsumt af domboken hällen vid lagtima sommaringet med Dals härad å rådhuset i Vadstena den 3 maj 1892.

N:o 6. Vid upprop af det mål, som sedan sista tinget anstått och i då förda dombok finnes under n:o 12 antecknad emellan» — jag utelemnar namnen — samt den och den, som ansvar för förargelseväckande beteende m. m., inställer sig etc.

Utslag

afsagdt den 6 juli 1892.

Då hvarken jernbanan i fråga eller stationsområdena dervid äro att hänföra till sådant ställe, som omförmäles i 11 kap. 15 § strafflagen, samt de misshandelsbrott, hvarför åklagaren åtalat svarandena och hvilka, enligt hvad upplyst blifvit, varit sådane, som åsyftas i 12 eller 13 §§ af 14 kapitlet sagda lag, icke blifvit af vederbörande målsägande till åtal angifna, finner häradsrätten, med afseende å stadgandet i 45 § af sistnämnda kapitel, åtalet beträffande oljud, förargelseväckande uppförande och misshandel icke kunna till någon påföljd för svarandena föranleda.»

Jag tror mig sålunda med det nu i korthet anförda hafva motbevisat utskottets påstående, att under uttrycket »allmän väg» kunna hänföras de platser, som jag i min motion åsyftat. Då således sjelfva hufvudgrunden för utskottets afstyrkande synes mig härigenom vara undanröjd, så torde min motion böra bifallas; och jag yrkar därför, herr talman, afslag å utskottets hemställan och bifall till min i ämnet väckta motion.

Herr Petersson i Brystorp: Herr talman! Jag har mig icke bekant, att något allmänt missnöje råder med den paragraf, hvori motionären yrkat ändring, och tror vid sådant förhållande försigtigheten bjuda att icke ändra densamma. Så vidt jag kunnat finna af motionen, har motionären ganska svaga skäl för sitt förslag. Han har framdragit exempel från jernvägsstationerna och talat om svårigheten för ordningsmagten att der upprätthålla ordningen, men jag tror att om detta icke lyckas, så torde det vara ordningsmagts fel i lika hög grad som lagens. Hvad vidare beträffar det utslag, som han här uppläste, så är det ju, såsom jag nyss sade, bekant, att juristerna tolka lagen olika, den ene så och den andre så; och detta utslag uttryckte endast underdomstolens åsigt. Det finnes ingen säkerhet för huru det gått i högre instans, om målet kommit dit. Det visar sig ju ofta,

att i högre instans göra sig andra åsigter gällande, så att som bevis betraktadt är utslaget icke af något värde.

Efter mitt förmenande böra jernvägar hänföras till »allmän väg»; och med hänvisning i öfrigt till hvad lagutskottet anfört, tillåter jag mig därför yrka bifall till utskottets hemställan om afslag å motionen.

*Om ändring i
11 kap. 15 §
strafflagen.
(Forts.)*

Herr von Krusenstjerna: Den föregående talaren har redan erinrat om hvad jag hade ärat invända mot motionären, då han åberopade ett underrättsutslag till stöd för sitt påstående, att oljud å jernvägsstations område icke skulle vara i lag belagdt med straff. Det är ju icke visadt, att målet blifvit fullföljdt i högre instans, så att man fått veta, hvad öfverrätt eller Kongl. Maj:t derom haft att säga; och det är således icke något prejudikat. Enligt lagutskottets uppfattning är det temligen klart, att jernvägar äro att hänföra till allmänna platser och således falla under stadgandet i 11 kap. 15 § strafflagen.

Att det finnes olika uttryck i de båda lagbuden är obestriddigt; men endast den omständigheten, att olika uttryck förekomma i tvenne lagrum, utgör väl icke något skäl att företaga ändring, då det icke är visadt, att de båda lagrummen afse en och samma sak. För öfrigt hemställer jag till kammaren, om denna fråga verkligen kan anses vara af sådan vikt, att man för den skull bör vidtaga en lagändring. Jag anser det lämpligast att låta den ifrågavarande paragrafen vara sådan, den är, och anhåller därför, herr vice talman, om bifall till lagutskottets hemställan.

Vidare yttrads ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr friherre *C. C:son Bonde* under 2 dagar fr. o. m. den 19 dennes,
och *A. W. Styrlander* fr. o. m. den 3 t. o. m. den 18 dennes.

§ 16.

Ordet lemnades till

Herr vice talmannen Östberg, som yttrade: På grund af öfverenskommelse i talmanskonferensen ber jag få hemställa, att kammaren måtte besluta, att första särskilda utskottets utlåtande n:o 1, med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag m. m., uppföres å föredragningslistan för sammanträdet nästkommande onsdag främst bland två gånger bordlagda ärenden, äfvensom att andra särskilda utskottets utlåtande n:o 1, om pension vid varaktig oförmåga till arbete, uppföres

Torsdagen den 18 April.

å föredragningslistan för sammanträdet lördagen den 27 dennes främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Jag vill tillika meddela, att Första Kammaren redan fattat liknande beslut.

Till hvad herr vice talmannen sålunda hemställt och föreslagit lemnade kammaren sitt bifall.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,37 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.